
Chambre des Représentants de Belgique

SESSION ORDINAIRE 1996 - 1997 (*)

22 SEPTEMBRE 1997

PROPOSITION DE LOI

créant un Observatoire fédéral des sectes

(Déposée par M. Antoine Duquesne)

DEVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

Dans son rapport (*Doc.parl.*, Chambre, n°. 313/8 - 95/96, p. 226) qui clôturait une année de travaux, la commission d'enquête parlementaire de la Chambre visant à élaborer une politique en vue de lutter contre les pratiques illégales des sectes et le danger qu'elles représentent pour la société et pour les personnes, particulièrement les mineurs d'âge, recommandait la création d'un observatoire des sectes.

En janvier 1996, le rapport Guyard de l'*Assemblée nationale française* avait préconisé la création d'un observatoire interministériel sur les sectes. Cet observatoire a été institué auprès du Premier ministre en mai de la même année.

La commission d'enquête de la Chambre a préféré un observatoire indépendant, pluraliste et pluridisciplinaire regroupant des personnes spécialisées dans l'approche du phénomène sectaire. Cette option cadre parfaitement avec la recommandation n° 1178 de l'Assemblée parlementaire du Conseil de l'Europe du

(*) Troisième session de la 49ème législature

Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers

GEWONE ZITTING 1996 - 1997 (*)

22 SEPTEMBER 1997

WETSVOORSTEL

tot oprichting van een Federaal waarnemingscentrum voor de secten

(Ingediend door de heer Antoine Duquesne)

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

De parlementaire onderzoekscommissie van de Kamer met het oog op de beleidsvorming ter bestrijding van de onwettige praktijken van de secten en van de gevaren ervan voor de samenleving en voor het individu, inzonderheid voor de minderjarigen, heeft in haar verslag tot besluit van haar werkzaamheden, die een jaar in beslag hebben genomen, de oprichting van een waarnemingscentrum voor de secten aanbevolen (Stuk Kamer nr 313/8 - 1995/96, blz 226).

In januari 1996 werd in het verslag-Guyard van de Franse *Assemblée Nationale* aangedrongen op de oprichting van een interministerieel waarnemingscentrum voor de secten. In mei van datzelfde jaar werd dat centrum opgericht, bij de diensten van de eerste minister.

De onderzoekscommissie van de Kamer gaf de voorkeur aan een onafhankelijk, pluralistisch en multidisciplinair waarnemingscentrum, met medewerking van personen die gespecialiseerd zijn in de aanpak van het sektarisch verschijnsel. Die keuze sluit perfect aan bij aanbeveling nr 1178 van de Parlemen-

(*) Derde zitting van de 49ste zittingsperiode

5 février 1992 qui formulait les recommandations suivantes : «une information supplémentaire équivalente sur la nature et les activités des sectes et des nouveaux mouvements religieux devrait également être largement diffusée auprès du grand public. Des organismes indépendants devraient être créés pour collecter et diffuser cette information».

Dans l'esprit du rapport de la commission d'enquête, tel qu'il a été approuvé par la Chambre, l'Observatoire se veut le continuateur des travaux de la commission en respectant les mêmes principes que celle-ci : l'objectivité, la vérité, la transparence, le pluralisme et la responsabilité. La commission était consciente que dans le laps de temps qui lui était imparti, son travail ne pouvait être que partiel, et que face à un phénomène évolutif, un examen permanent s'imposait afin d'en suivre l'évolution. En effet, la progression des dérives sectaires et les dangers que représentent certains mouvements rendent nécessaire la création d'un organisme doté d'une existence propre ainsi que de moyens spécifiques. C'est pourquoi la commission avait estimé que le compte rendu sténographique intégral de ses auditions publiques pourrait être mis à la disposition de l'Observatoire.

L'Observatoire, tout comme la commission, ne doit pas avoir de prétention académique. Il s'agit plutôt d'un instrument de vigilance mis au service de la population afin de préserver l'exercice des libertés fondamentales garanties par la Constitution. Cette ligne de conduite différencie l'Observatoire d'autres organismes existant à l'étranger tels que INFORM (Réseau d'information sur les mouvements religieux) créé en Grande-Bretagne en 1988 par une sociologue des religions.

L'Observatoire doit être doté d'un statut public qui lui garantisse l'indépendance et lui permette de remplir au mieux ses missions en disposant des moyens humains, matériels et financiers nécessaires.

L'Observatoire assurera les trois missions principales définies par le rapport approuvé par la Chambre le 7 mai 1997:

1° étudier le phénomène des sectes en Belgique et à l'étranger, rassembler toute l'information disponible dans un centre de documentation accessible au grand public et la diffuser;

2° assurer l'accueil et l'information du public et coordonner les diverses actions avec les organisations compétentes en la matière;

taire Assemblée van de Raad van Europa van 5 februari 1992. Die deed in 1992 de volgende aanbeveling : «voorts zou bij het grote publiek gelijkwaardige bijkomende voorlichting inzake de aard en de activiteiten van de sekten en de nieuwe religieuze bewegingen ruim moeten worden verspreid; onafhankelijke instellingen dienen te worden opgericht om die informatie samen te brengen en te verspreiden.» (vertaling)

In de geest van het verslag van de onderzoekscommissie, zoals het door de Kamer werd goedgekeurd, beoogt het Waarnemingscentrum de werkzaamheden van de commissie voort te zetten en terzake dezelfde beginselen in acht te nemen als de commissie : objectiviteit, waarheid, doorzichtigheid, pluralisme en verantwoordelijkheid. De commissie was er zich van bewust dat ze in de haar toegemeten tijd geen allesomvattende analyse van het vraagstuk kon maken en aangezien het sektarisch verschijnsel steeds andere vormen aanneemt, is permanent toezicht nodig om de ontwikkelingen ervan te kunnen volgen. De toename van de sektarische uitwassen en de gevaren die bepaalde bewegingen inhouden, vereisen de oprichting van een onafhankelijke instelling, die over eigen middelen beschikt. Daarom was de commissie van oordeel dat het volledige stenografisch verslag van haar openbare hoorzittingen ter beschikking zou kunnen worden gesteld van het Waarnemingscentrum.

Het Waarnemingscentrum behoort geen academische aspiraties te hebben; dat gold evenzeer voor de commissie. Het is veeleer een toezienend instrument ten dienste van de bevolking, om de beleving van de in de Grondwet opgenomen fundamentele vrijheden te waarborgen. Die gedragslijn onderscheidt het Waarnemingscentrum van andere buitenlandse organisaties zoals INFOM (Informatienetwerk inzake religieuze bewegingen), dat in 1988 in Groot-Brittannië werd opgericht door een godsdienstsocioloog.

Het Waarnemingscentrum moet een openbaar sta-tuut krijgen, dat zijn onafhankelijkheid waarborgt en het in staat stelt zijn taken naar best vermogen te vervullen, waarbij het ook over de nodige personele, materiële en financiële middelen moet kunnen beschikken.

Het Waarnemingscentrum zal in hoofdzaak drie taken vervullen, die zijn omschreven in het verslag dat de Kamer op 7 mei 1997 heeft goedgekeurd :

1° het sektarisch verschijnsel in België en in het buitenland bestuderen, alle beschikbare informatie verzamelen in een voor het grote publiek toegankelijk documentatiecentrum en die informatie verspreiden;

2° zorgen voor de opvang en de voorlichting van het publiek en de diverse acties met de terzake bevoegde instellingen coördineren;

3° formuler des propositions au gouvernement et au Parlement visant à améliorer les moyens de lutte contre les dangers que présentent certaines pratiques sectaires.

L'Observatoire sera dirigé par un conseil d'administration composé de dix membres désignés par la Chambre à la majorité des deux tiers. Ces administrateurs, garants du respect par l'Observatoire des principes d'impartialité, d'objectivité et d'indépendance, seront des personnalités incontestables et réputées pour leur attachement au libre exercice de nos libertés constitutionnelles.

Pour l'exécution de ses missions, l'Observatoire travaillera en collaboration avec les cellules spécialisées dont la mise en oeuvre faisait également partie des recommandations de la commission d'enquête. Avec la cellule administrative de coordination regroupant des fonctionnaires des administrations fédérales et communautaires, cette collaboration se traduira principalement par un échange d'informations afin d'éviter, notamment, la dispersion des moyens sur le plan de la documentation et de son analyse. De même, la documentation recueillie et traitée par l'Observatoire permettra à la cellule spécifique transversale aux services de renseignement et de police de disposer facilement d'une synthèse théorique relative à l'un ou l'autre groupement faisant l'objet d'une enquête judiciaire.

L'Observatoire remettra annuellement un rapport à la Chambre permettant à celle-ci de s'assurer que l'Observatoire respecte les objectifs qui lui sont assignés. Pour chacune des deux premières missions - l'étude du phénomène sectaire et l'accueil du public - le rapport présentera une évaluation de ses activités au cours de l'exercice écoulé. C'est sur base de ces constatations que la troisième mission - la formulation de propositions au gouvernement et au Parlement - pourra être remplie. Ce rapport informera également le grand public sur l'évolution, en termes de dangerosité, du phénomène sectaire au cours de l'année écoulée.

Des actions judiciaires pourront être entamées en vue d'assurer la défense des objectifs de l'Observatoire. Très souvent, les victimes d'organisations à caractère sectaire sont désarmées et n'osent pas tenter seules une action judiciaire. L'Observatoire doit pouvoir ester en justice pour la défense des victimes à la condition que celles-ci donnent leur accord et qu'elles puissent à tout moment retirer cet accord.

Il importe de permettre à l'Observatoire de recueillir toute documentation dont l'exploitation peut

3° voorstellen doen aan de regering en het parlement met de bedoeling de middelen ter bestrijding van de gevaren van bepaalde sektarische praktijken te verbeteren.

Het Waarnemingscentrum zal worden geleid door een raad van bestuur die is samengesteld uit tien leden, aangewezen door de Kamer met een tweederde meerderheid. Die bestuurders zullen erop toezien dat het Waarnemingscentrum de beginselen van onpartijdigheid, objectiviteit en onafhankelijkheid in acht neemt; die mensen zullen onbesproken zijn en bekend staan om hun verknochtheid aan de vrije beleving van onze grondwettelijke vrijheden.

Bij het vervullen van zijn opdrachten zal het Waarnemingscentrum samenwerken met de gespecialiseerde cellen (die eveneens op grond van de aanbevelingen van de onderzoekscommissie zouden moeten worden opgericht). Die samenwerking met de administratieve coördinatiecel, waarin federale en gemeenschapsambtenaren zitting hebben, zal vooral bestaan in het uitwisselen van informatie, om met name een vesnippering te voorkomen van de middelen voor documentatie en analyse ervan. Met de documentatie die het Waarnemingscentrum inzamelt en verwerkt, zal de specifieke horizontale cel van de inlichtingen- en politiediensten gemakkelijk kunnen beschikken over een theoretische samenvatting inzake deze of gene groepering waarover een gerechtelijk onderzoek loopt.

Het Waarnemingscentrum zal jaarlijks verslag uitbrengen bij de Kamer van volksvertegenwoordigers. Zo kan de Kamer nagaan of het Waarnemingscentrum de opgedragen doelstellingen in acht neemt. Voor elk van de eerste twee opdrachten - het bestuderen van het sektarisch verschijnsel en de opvang van het publiek - zal dat verslag een evaluatie bevatten van de activiteiten van het centrum tijdens het afgelopen jaar. Op grond van die vaststellingen kan de derde opdracht - het formuleren van voorstellen aan de regering en aan het parlement - worden vervuld. Dat verslag zal ook het grote publiek inlichten over de ontwikkeling van de gevaren van het sektarisch verschijnsel in dat afgelopen jaar.

Om de doelstellingen van het Waarnemingscentrum te verdedigen, kan een rechtsgeding worden aangespannen. De slachtoffers van sektarische organisaties zijn zeer vaak ontredderd en durven niet in hun eentje een rechtsgeding in te zetten. Het Waarnemingscentrum moet in rechte kunnen optreden om de verdediging van de slachtoffers op zich te nemen, op voorwaarde dat die slachtoffers daarmee instemmen en op elk ogenblik op hun beslissing kunnen terugkomen.

Het is van belang dat het Waarnemingscentrum de mogelijkheid wordt geboden alle documentatie in

apporter une contribution à ses travaux. Certaines associations ont déjà amassé une quantité considérable d'informations sur des groupements à caractère sectaire. Dans l'hypothèse où de telles associations ne sont plus en mesure de poursuivre leur activités, il serait regrettable que leurs archives disparaissent ou soient récupérées par des personnes ou groupements mal intentionnés. L'Observatoire pourra alors intervenir, soit comme dépositaire, soit comme donataire de ces archives pour lesquelles il garantira la confidentialité des données à caractère personnel.

Par ses relations avec le public, l'Observatoire sera amené à recueillir des informations à caractère personnel dont la confidentialité doit être garantie. C'est pourquoi l'ensemble des personnes traitant ou ayant accès à ce type d'informations sera soumis au secret professionnel sanctionné par le Code pénal.

Pour assurer à l'Observatoire des moyens de subsistance lui garantissant son indépendance, la présente proposition de loi prévoit une dotation à charge de l'Etat. Par ailleurs, il paraît opportun de garantir à l'Observatoire des recettes complémentaires sous formes de libéralités fiscalement déductibles. Ces ressources supplémentaires devront permettre à l'Observatoire d'étendre ses moyens de diffusion notamment par la publication d'ouvrages.

A. DUQUESNE

PROPOSITION DE LOI

Article 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2

Il est créé un Observatoire fédéral des sectes, ci-après dénommé l'Observatoire, dont le siège est établi dans la Région de Bruxelles-Capitale. L'Observatoire jouit de la personnalité juridique.

te zamelen die, na verwerking, een bijdrage kan leveren tot zijn werkzaamheden. Bepaalde verenigingen hebben reeds heel wat informatie over sektarische groeperingen samengebracht. In geval soortgelijke verenigingen hun activiteiten niet meer kunnen voortzetten, ware het jammer mocht hun archief verdwijnen of in handen vallen van malafide personen of groeperingen. Het Waarnemingscentrum zou in dergelijke gevallen kunnen optreden, hetzij om het archief in bewaring te nemen, hetzij om te fungeren als organisatie waaraan dat archief kan worden overgedragen. Het centrum zal de vertrouwelijkheid van de persoonlijke gegevens uit dat archief waarborgen.

Aangezien het Waarnemingscentrum contact zal hebben met het publiek, zal het ook persoonlijke informatie inwinnen, waarvan de vertrouwelijkheid moet worden gewaarborgd. Daarom moet voor de personen die dergelijke inlichtingen verwerken of er toegang toe hebben, het beroepsgeheim gelden. De schending ervan wordt door het Strafwetboek bestraft.

Opdat het Waarnemingscentrum zou kunnen beschikken over de werkingsmiddelen die nodig zijn om zijn onafhankelijkheid te waarborgen, voorziet dit wetsvoorstel in een dotatie ten laste van de Staat. Voorts lijkt het aangewezen het Waarnemingscentrum bijkomende inkomsten te waarborgen in de vorm van fiscaal aftrekbare giften. Dankzij die bijkomende middelen moet het Waarnemingscentrum zijn informatie ruimer kunnen verspreiden en meer in het bijzonder uitgaven financieren.

WETSVOORSTEL

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

Er wordt een Federaal waarnemingscentrum voor de sekten, hierna «Waarnemingscentrum» genoemd, opgericht met zetel in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Het Waarnemingscentrum heeft rechtspersoonlijkheid.

Art. 3

L'Observatoire est un centre indépendant, pluraliste et pluridisciplinaire, relevant de la Chambre des représentants, chargé des missions suivantes :

1° étudier le phénomène sectaire en Belgique ainsi que ses liens internationaux, rassembler toute l'information disponible dans un centre de documentation accessible au public et diffuser cette information;

2° assurer l'accueil et l'information du public et coordonner les diverses actions avec les organisations compétentes en la matière;

3° formuler les propositions au gouvernement et au parlement visant à améliorer les moyens de lutte contre les dangers que représentent certaines pratiques sectaires.

L'Observatoire exerce ses missions en toute indépendance et dans un esprit d'objectivité, de vérité, de transparence, de pluralisme et de responsabilité.

Art. 4

L'Observatoire est dirigé par un conseil d'administration composé de dix membres désignés par la Chambre des représentants à la majorité des deux tiers parmi des personnalités éminentes reconnues pour leur indépendance d'esprit et leur compétence professionnelle.

Les administrateurs exercent un mandat gratuit d'une durée de quatre ans renouvelable une fois.

Art. 5

Le conseil d'administration élabore un projet de cadre organique de l'Observatoire précisant le mode de désignation et les qualifications requises des collaborateurs de l'Observatoire ainsi qu'un projet de règlement établissant ses règles de fonctionnement. Ces projets sont soumis à l'approbation de la Chambre des représentants.

Art. 6

Pour l'accomplissement de ses missions, l'Observatoire travaille en collaboration avec le centre de coordination administratif et la cellule spécifique de police ainsi qu'avec les organismes européens et internationaux investis des mêmes missions.

Art. 3

Het Waarnemingscentrum is een onafhankelijk, pluralistisch en multidisciplinair centrum dat onder de Kamer van volksvertegenwoordigers ressorteert en met de volgende opdrachten is belast:

1° het sektarische verschijnsel in België en in het buitenland bestuderen, alle beschikbare informatie verzamelen in een voor het grote publiek toegankelijk documentatiecentrum en die informatie verspreiden;

2° zorgen voor de opvang en de voorlichting van het publiek en de diverse acties met de ter zake bevoegde instellingen coördineren;

3° voorstellen doen aan de regering en het parlement met de bedoeling de middelen ter bestrijding van de gevaren van bepaalde sektarische praktijken te verbeteren.

Het Waarnemingscentrum voert zijn opdrachten uit in alle onafhankelijkheid en in een geest van objectiviteit, waarheid, doorzichtigheid, pluralisme en verantwoordelijkheid.

Art. 4

Het Waarnemingscentrum wordt geleid door een raad van bestuur bestaande uit tien leden die door de Kamer van volksvertegenwoordigers met een tweederde meerderheid worden aangewezen uit eminente personen die bekend staan om hun onafhankelijke geest en hun beroepsbekwaamheid.

De bestuurders vervullen een vierjarig, eenmaal hernieuwbaar en onbezoldigd mandaat.

Art. 5

De raad van bestuur stelt voor het Waarnemingscentrum een ontwerp van organiek kader op, waarin nader wordt omschreven op welke wijze de medewerkers van het Waarnemingscentrum worden aangewezen en over welke bekwaamheden ze moeten beschikken, alsmede een ontwerp van reglement waarin de werkingsregels worden vastgelegd. Die ontwerpen worden aan de Kamer van volksvertegenwoordigers ter goedkeuring voorgelegd.

Art. 6

Teneinde zijn opdrachten te vervullen, werkt het Waarnemingscentrum samen met het administratief coördinatiecentrum en de specifieke politiecel, alsook met de Europese en internationale organisaties die dezelfde opdrachten vervullen.

L'Observatoire peut, en outre, désigner à titre temporaire des experts ou commander des enquêtes à des services spécialisés. Les questions soumises à enquête ou expertise font l'objet d'une décision formelle du conseil d'administration.

L'Observatoire peut disposer du compte rendu sténographique intégral des auditions publiques de la commission d'enquête parlementaire de la Chambre des représentants visant à élaborer une politique en vue de lutter contre les pratiques illégales des sectes et le danger qu'elles représentent pour la société et pour les personnes, particulièrement les mineurs d'âge.

Art. 7

L'Observatoire soumet annuellement un rapport sur l'exercice de sa mission à la Chambre des représentants et peut demander à être entendue par elle.

Art. 8

Les actions judiciaires, tant en demandant qu'en défendant, sont suivies par le conseil d'administration en vue d'assurer la défense des objectifs de l'Observatoire.

Art. 9

L'Observatoire peut recueillir tout fonds d'archives ou de documentation dont le sujet correspond à l'une de ses missions. L'Observatoire garantit que les données à caractère personnel seront protégées par un anonymat absolu.

Art. 10

L'ensemble des personnes traitant des données confidentielles recueillies par l'Observatoire est soumis au respect du secret professionnel tel que sanctionné par l'article 458 du Code pénal. Cette obligation s'impose également à toute personne extérieure à l'Observatoire intervenant en qualité d'expert, d'enquêteur ou de collaborateur externe.

Art. 11

L'Observatoire perçoit une dotation annuelle couvrant ses frais de fonctionnement à charge du budget de l'Etat.

Het Waarnemingscentrum kan bovendien tijdelijk deskundigen aanwijzen of gespecialiseerde diensten met onderzoekswerk belasten. Over vraagstukken waarover onderzoek of deskundigenonderzoek wordt ingesteld, moet de raad van bestuur een formele beslissing nemen.

Het Waarnemingscentrum mag beschikken over het integraal stenografisch verslag van de openbare hoorzittingen van de parlementaire onderzoekscommissie van de Kamer van volksvertegenwoordigers met het oog op de beleidsvorming ter bestrijding van de onwettige praktijken van de sekten en van de gevaren ervan voor de samenleving en voor het individu, inzonderheid voor de minderjarigen.

Art. 7

Het Waarnemingscentrum brengt over de uitvoering van zijn taak jaarlijks verslag uit aan de Kamer van volksvertegenwoordigers en kan verzoeken door de Kamer te worden gehoord.

Art. 8

Rechtsgedingen waarin het Waarnemingscentrum optreedt als eiser of als verweerder, worden door de raad van bestuur gevolgd, teneinde de inachtneming van de doelstellingen van het Waarnemingscentrum te waarborgen.

Art. 9

Het Waarnemingscentrum mag overgaan tot de overname van elk archief- of documentatiefonds waarvan het onderwerp overeenstemt met een van zijn opdrachten. Het Waarnemingscentrum waarborgt dat de persoonlijke gegevens volstrekt anoniem zullen blijven.

Art. 10

Voor alle personen die werken met vertrouwelijke gegevens die door het Waarnemingscentrum werden ingezameld, geldt het beroepsgeheim dat bij schending wordt bestraft door artikel 458 van het Strafwetboek. Dezelfde verplichting geldt ook voor elkeen die niet tot het Waarnemingscentrum behoort, maar als deskundige, onderzoeker of externe medewerker optreedt.

Art. 11

Het Waarnemingscentrum ontvangt een jaarlijkse dotatie voor zijn werkingskosten, ten laste van de Rijksbegroting.

Art. 12

L'article 104, 3°, du Code des impôts sur les revenus 1992, modifié par les lois du 18 juin 1993, 6 juillet 1994 et 2 avril 1996 est complété comme suit:

«j) à l'Observatoire fédéral des sectes.».

10 juillet 1997

A. DUQUESNE
J. EEMAN
S. MOUREAUX
H. SCHOETERS
T. SMETS
J.-P. VISEUR

Art. 12

Artikel 104, 3°, van het Wetboek van de Inkomstenbelastingen 1992, gewijzigd bij de wetten van 18 juni 1993, 6 juli 1994 en 2 april 1996, wordt aangevuld als volgt :

«j) aan het Federaal waarnemingscentrum voor de sekten.».

10 juli 1997